

Na 5 otázek odpovídá:

Ing. Martin Kolář, Ph.D., generální ředitel Tereos TTD, a. s., se sídlem v Dobrovinci

1. Oseté plochy, pak vyorané tuny cukrové řepy a hlavně její digesce čili procentický obsah cukru, který obsahuje cukrovka v době zpracování, to jsou prioritní zájmy každého cukrovaru. Jak se dařilo sjednat se zemědělci potřebné plochy vloni a jak dopadla cukrovka ze sklizně roku 2022? Počasí v průběhu sklizně a hlavně po ní, když už byla řepa na skládkách, nebylo ideální. Jak se projeví tyto klimatické vlivy na kvalitě této nezastupitelné suroviny a jaká opatření jste museli provádět?

Česká republika je s výrobou okolo 600 tisíc tun cukru ročně pátým největším výrobcem v Evropské unii. Ve spotřebě cukru jsme plně soběstační a cukr jako jednu z mála zemědělských komodit s vysokou přidanou hodnotou exportujeme. Cukrová řepa se minulý rok pěstovala na ploše zhruba 60,5 tis. hektarů, což znamená meziroční pokles o 4 %. Průběh setí a vzházení řepy byly velmi dobré a porosty vykazovaly před letními prázdninami dobrý potenciál. Nicméně letní vlna veder s nedostatkem dešťových srážek významně promluvily do stavu vegetace. Došlo podobně jako v celé EU k výraznému poklesu očekávaného výnosu. Výdatné srážky v září, a především teplý říjen ale významně pomohly nárůstu objemu cukrovky. Nakonec byla letos úroda řepy objemově vyšší, ale s nižší cukerností. Situace v naší společnosti věrně kopírovala výše popsáný vývoj. Konečný průměrný výnos sice zaostal za loňským rokem, ale výsledek 77 tun/ha při 16% digesti se řadí nad 5letý průměr. Závěr kampaně byl negativně poznamenán prosincovými mrazy následovanými výrazným oteplením. Během několika dní tak řepa zažila až 15stupňové mrazy i takřka jarní teploty, kdy jsme na Nový rok naměřili v některých oblastech až 18 stupňů. Tento více než 30stupňový rozdíl přispěl k velmi rychlé degradaci kvality řepy, což bohužel znamenalo z pohledu zpracování cukrové řepy velmi náročný závěr kampaně. Již pouze jen velmi zkušenými cukrovarníci pamatují podobné podmínky v roce 1993/94. Byli jsme nuceni provádět řadu opatření za plného provozu našich cukrovarů, abychom udrželi kvalitu vyráběného cukru, která je naší prioritou. To se nám nakonec bez kompromisů podařilo, což považuji za potvrzení vysoké profesionality našich zaměstnanců a flexibility našich provozů. Letošní kampaň považuji za maturitu jak u sebe, tak i u svých kolegů. Nabyté zkušenosti chceme zúčtovat v příštích kampaních.

2. Současná cukrovarnická kampaň cukrovarů Tereos směřuje do finále. Jak ji hodnotíte, bude úspěšná? A je namístě i zmínit ekonomické výsledky celého roku 2022. Jaký to byl pro vás rok, když se ceny cukru na světovém i našem trhu podstatně zvýšily, ale na druhou stranu se téměř všechny vstupy zvýšily? Hlavně ty energetické.

Cukrovarnická kampaň trvala v závodě České Meziríčí bez jednoho dne 150 dní, v Dobrovinci začala kampaň o něco dříve, ale i přesto se řadí mezi nejdélejší kampaně ve více než 190leté historii naší společnosti. Krystalického cukru bylo vyrobeno v našich závodech zhruba 345 tis. tun, což by jen pro zajímavost stačilo k pokrytí spotřeby cukru v České republice. Zpracovali jsme necelé 3 miliony tun cukrové řepy. Náš hospodářský rok končí až na konci března, kdy náš čekají uzavěrkové práce, bylo by tedy předčasné výsledky komentovat. Předběžná čísla ale ukazují, že jsme v mimořádně náročném roce obstáli.

Obavy z dostupnosti energií, které jsme měli před začátkem kampaně, se nenaplnily a my jsme mohli splnit náš závazek směrem k našim pěstitelům a 100 % vypěstované řepy zpracovat. Musím přiznat, že jsme byli zaskočení výrazným nárůstem cen vstupů, který potvrzuje rekordní inflace. Cukrovarnictví patří mezi energeticky náročné provozy a ceny energií jsou naší významnou nákladovou položkou. Pokud srovnáme vynaložené finanční prostředky za poslední kampaň, tak za letošní měsíc provozu našich závodů jsme zaplatili tolik jako za celý předchozí rok. Díky sezónnosti výroby cukru se ale zvýšené náklady na jeho výrobu promítly do jeho ceny později než u ostatních komodit. Řepka, kukuřice a obilí výrazně zdražily již na začátku roku 2022, zatímco hlášení Evropské komise ukazují, že nárůst cen cukru je patrný až od října 2022, tedy až u cukru vyrobeného v nové kampani a za výrazně vyšších nákladů. Je třeba si také uvědomit, že cukr je komodita a jeho cena je ovlivňována nabídkou a poptávkou. Ze statistiky EU je patrné, že EU se vstupem do liberálního prostředí v roce 2017 nepodařilo udržet původní rozměr cukrovarnictví a řepařství a EU je dnes deficitní oblastí, kdy k pokrytí spotřeby cukru je nezbytné do EU dovážet zhruba 3 miliony tun cukru.

3. Společnost Tereos TTD, a. s., je nejen naším největším výrobcem cukru, ale také lihu. Můžete zhodnotit i celou loňskou lihovarnickou sezónu a její průběh? A jak významný je nyní podíl vašeho lihu v pohonných hmotách do spalovacích motorů, tedy do našich aut?

Lihovarnictví bylo podobně jako ostatní energeticky náročné sektory zasaženo drahými vstupy. Provoz našich lihovalů byl po

celý rok 2022 plynulý, pouze v lihovalu Dobrovice jsme s ohledem na drahé energie zahájili výrobu palivového lihu zhruba až v dubnu. V loňském roce se nám podařilo obhájit veškeré certifikáty spojené s udržitelností lihu. Ty potvrzují, že námi vyráběný líh dosahuje hodnot zhruba 80 % úspory CO₂ oproti ropným produktům. Vedle toho jsme od minulého roku prvním certifikovaným výrobcem paliva druhé generace. Je velkou škodou, že povinnost přimíchávání bioetanolu do benzínu, která platila v České republice od roku 2008, byla vládou ČR v roce 2022 zrušena. Je paradoxní, že k tomuto rozhodnutí došlo v roce, kdy se velmi intenzivně skloňovala závislost ČR na dovozech energií z Ruska. Přitom my si zde dokážeme energii vypěstovat na našich polích. Nicméně biolih se i nadále do pohonných hmot přimíchává, nedošlo k zákazu, pouze byla zrušena povinnost. Stojí za povšimnutí, že v západní Evropě se dnes palivo E85 (pozn. směs 85 % lihu a 15 % benzínu) prodává na čerpacích stanicích výrazně levněji než klasická paliva. Považuji za velmi důležité neustále zvětšovat diverzitu paliv, které má veřejnost k dispozici, a to právě i s ohledem na skoro již rok trvající konflikt na území Ukrajiny. My jsme schopni z domácích zdrojů pokrýt zhruba 10 % potřeby PHM vyrobeným bioetanolem.

4. Green Deal, jako silná aktivita lidí obávajících o naše budoucí životní prostředí, prosazuje svoje ekologické požadavky velmi často agresivně a často v rozporu s reálnou možností je naplnit. Evropa na to slyší, ale on každý europoslánc sedí na jině než manažerské židli. Jaký máte na tento problém názor a jaká opatření už musíte nyní řešit a provádět pod tlakem těchto tendencí? Je to pro vás karabáč, anebo výzva?

CURRICULUM VITAE:

Vystudoval obor Provoz a ekonomika na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity, kde získal titul Ing. a Ph.D. Během studia absolvoval půlroční stáž v Dánsku.

Pro Tereos TTD pracuje od roku 2005, v roce 2009 se stal obchodním ředitelem. Dva roky působil v mateřském koncernu Tereos ve Francii. Od léta 2021 je generálním ředitelem a předsedou představenstva společnosti.

Je ženatý a má dvě děti.

Každá mince má dvě strany. A stejně tomu je i v případě Green Dealu. Na jedné straně vnímám i zvýšenou poptávku po změně směrem k zodpovědnému a k životnímu prostředí ohleduplnému podnikání. Na druhé straně mě zaráží množství finančních prostředků, které budeme muset investovat, abychom splnili stanovené cíle. Proto jakékoliv unáhlené rozhodnutí či chyba může znamenat výrazný propad v naší konkurenceschopnosti. Naše skupina je součástí francouzského koncernu, který přijal svůj závazek vycházející z Green Dealu, a otázkám dekarbonizace je věnována výrazná pozornost. Cíle stanovené pro rok 2030 splníme, projekty máme již připravené a intenzivně na nich pracujeme. Pevně věřím, že již nedojde ke změně, lépe řečeno ke zpřísnění požadavků ze strany EU. Problematika Green Dealu je hodně široká a nás se dotýká i ta zemědělská oblast, kde se neustále zpřísňují požadavky směrem k zemědělcům. Některé požadavky však nejsou řádně prodiskutovány a u některých zcela postrádám dopadové studie. Jsem však optimista a dnes již vidím, že nové pěstební technologie a nové odrůdy řepy dokáží již reagovat na tyto zpřísňující se podmínky.

Z pohledu výrobce obnovitelného zdroje energie – bioetanolu však zcela postrádám logické argumenty, které u nás vedou k odklonu od výroby obnovitelných zdrojů pohonných hmot čistě k využití elektrické energie v dopravě. Dlouhodobě také volám po revizi systému emisních povolenek, kdy namísto přerozdělování peněz za utržené povolenky ze strany EU by měly finanční prostředky zůstat ve firmách, které by je mohly investovat do snižování emisí napřímo.

Pod Green Deal lze zcela jistě zahrnout i principy cirkulární ekonomiky, kdy v našich závodech zpracováváme základní zemědělskou komoditu prakticky s nulovým odpadem. Vedle cukru a pitného i energetického lihu totiž vyslazenou sušinu z cukrové řepy využijeme jako krmivo pro hospodářská zvířata, a to buď ve formě řepných řízků, nebo sušených lisovaných řepných pelet. V cukrové řepě si také přivezeme až 75 % vody, kterou následně využíváme v naší technologii a po řádném vyčištění ji na konci kampaně vracíme zpět do přírody. Stejně tak zemina, která se před krouháním od řepy oddělí na našich pracích linkách, je vrácena po vysušení zpět na pole a k rekultivaci krajiny. Při čištění odpadní vody a také při čištění vedlejšího produktu výroby lihu – lihovarských výpalků na našich čistíčkách odpadních vod a metanizační stanici vyrábíme biometan, který spalujeme v našich kotelnách a získáváme z něj elektrickou energii. Takto dokážeme například v dobrovickém závodě ročně nahradit až 10 % fosilní energie. Na poli zůstávají zelené listy řepy, které se zaořávají i rovněž slouží jako hnojivo. Při zpracování cukrové řepy tak nevzniká prakticky žádný odpad. Cukrová řepa však pracuje ve prospěch životního prostředí již během své vegetace, kdy dokáže pohltnout významné množství oxidu uhličitého a naopak produkuje kyslík, když z jednoho hektaru dokáže vyrobit takové množství kyslíku, které vystačí na celý rok až pro 60 lidí. Při rozměru pěstování řepy v ČR tak cukrová řepa generuje kyslík na celý rok pro více než 3 miliony obyvatel.

5. A teď trochu cukrovarnické historie. Za vynálezce kostkového cukru je považován Jakub Kryštof Rad, ředitel dačického cukrovaru, který si jej nechal patentovat. Toto privilegium mu bylo císařským dekretem uděleno 23. ledna 1843. Nyní je to přesně 180 let. Jak si tedy stojí naše země jako kolébka světového cukrovarnictví v dnešní Evropě? A jak oslavují cukrovarníci výročí kostky cukru? Myslí na to i vaše nádherné Muzeum cukru a lihu, které jste v Dobrovinci vybudovali a veřejnosti slouží už 13 let?

Historie výroby cukru je bohatá, což dokresluje i naše značka TTD (Thurn Taxis Dobrovice), která je na trhu nepřetržitě od roku 1831, kdy kníže Karel Anselm Thurn-Taxis založil v nevyužitelném zámku v Dobrovinci cukrovar, který bez vynechání jediné kampaně pracuje dodnes. Vynálezů a patentů, jež přispěly světovému cukrovarnictví, vzešlo z českých hlav nespočet. Bohatě a významně historii československého a českého cukrovarnictví se věnují Dobrovická muzea, která ročně navštíví zhruba 15 tis. návštěvníků. Především jde o školy, pro které připravujeme a pravidelně obměňujeme výukové moduly a programy. Naším cílem je ukázat veřejnosti, kolik je potřeba vynaložit úsilí, abychom vyrobili právě tu zmíněnou kostku cukru.

Snahou českých cukrovníků je udržet stávající rozměr českého cukrovarnictví a řepařství. V ČR je v provozu 7 cukrovarů a pěstování cukrové řepy se věnuje zhruba tisíc pěstitelů. Úzká spolupráce mezi cukrovařem a pěstitelem je v posledním období podpořena i podporou ze strany Ministerstva zemědělství ČR. Mé poděkování patří panu ministru Nekulovi, a to především za jasný postoj ve věci moření osiva cukrové řepy neonicotinoidy.

Děkuji za rozhovor:
Ing. František Kruntorád, CSc.